

Basken in de aanval

TOUR DE RESISTANCE

Na de Vuelta laat dit jaar ook de Ronde van Frankrijk Baskenland links liggen. Dat heeft alles te maken met de afscheidingsbeweging ETA, die eist dat de organisatoren de Baskische taal en eigenheid eer doen, of anders... Nochtans is het diezelfde ontembaarheid die van de Basken een volk van wielerkampioenen maakte: Loroño, Astarloa, Beloki, Indurain, Horillo. En de grote nieuwe belofte Iban Mayo. Deng fietste door de Pyreneeën in het zog van de koppigste berggeiten ter wereld.

Door Sjoerd LITJENS
Foto's: Rop ZOUTBERG

WOENSDAGOGHTEND TIEN UUR

Een plein in het gehucht Iurreta, ergens op het platteland tussen Bilbao en San Sebastian. Een paar duiven, een kerk, een gemeentehuis. Wie beter kijkt, ontdekt her en der witte kartonnen bordjes met daarop in zwart de topografische kaart van Baskenland en de tekst: Euskal Presoak, Euskal Herrira. Het is een oproep om veroordeelde ETA-terroristen over te plaatsen naar Baskische gevangenissen. Op de Plaza San Miguel verzamelen al decennia lang wielrenners uit de omgeving om samen te gaan te trainen. Wie mee kan, mag mee. Eén voor één draaien ze het plein op. Een verdwaalde Britse amateur: Steve Lampier. De Euskaltel-renners David Etxebarria en Gorka Arriabalaga. En Pedro Horillo van de Quickstep-ploeg.

Als laatste arriveert Iban Mayo, in het fel oranje tricot van zijn ploeg. Mayo is de hoop van alle Basken voor de komende Tour de France. De 26-jarige jongen met flaporen, amper zeventig kilo licht, behoort in de zwaarste sport ter wereld tot de besten. Mayo doet een ochtendplas tegen een muurtje; vult zijn bidon aan een bronzen fontein met wonderwater en bespreekt met zijn collega's de route van vandaag. De mannen knikken instemmend. Iban Mayo bepaalt. Vandaag zullen ze het rustig aan doen: 115 kilometer in 3,5 uur. Als de klokken van de barokke kerk halfelf slaan, klikken de schoentjes zich vast in de pedalen. De lucht is grijs; steile donkergroene berghellingen wachten op hun

uitdaggers. Dertig kilometer verderop, in het centrum van Bilbao, houdt Florencio Domínguez kantoor. Veel kent de directeur van het Baskische persbureau Vasco Press niet van wielrennen: "Een beetje Indurain en daar houdt het mee op." Des te meer weet hij over de ETA. Zijn werkkamer is tot de nok gevuld met ordners, waarin de ruim 800 aanslagen beschreven staan die de terroristische afscheidingsbeweging sinds 1967 pleegde. Hij schreef er ook een boek over: 'Binnen de ETA, het dagelijks leven van terroristen', dat twee jaar geleden uitkwam. Anno 2004 is het volgens Domínguez betrekkelijk rustig in Baskenland. Het feit dat de Baskische radicalen al ruim een jaar geen aanslag meer hebben gepleegd, voornamelijk als gevolg van hard justitieel ingrijpen vanwege de vorige Spaanse regering van José Maria Aznar, is hoopgevend voor de vredelievende meerderheid. Maar dat er vroeger of later toch weer een aanslag komt, lijdt geen twijfel. Domínguez: "Of dat over een week is of over drie maanden, dat weet niemand." Het illustreert de beklemmende invloed die een kleine groep radicalen heeft op het dagelijks leven in Baskenland. En dus ook op de sport. In december 2000 lag er bij de ouders van de Frans-Baskische voetballer Bixente Lizerazu een brief op de deurmat, gericht aan de Franse international: "Denk niet dat je als sporter geen verantwoordelijkheid draagt. Je kunt niet achterblijven terwijl anderen de

De Atlantische zeewind, de bergen en de afwezigheid van auto's vormden de Basken tot bikkelharte fietsatleten

strijd tegen Spanje leveren. Met jouw bekendheid ben je verplicht beslissende stappen te zetten." Getekend: ETA. Het schrijven ging vergezeld van het verzoek om geld te storten voor de 'goede zaak'. Anders zou ook hij op de dodenlijst van de ETA komen. Volgens de beroemde Spaanse onderzoeksrechter Baltasar Garzón geeft de ETA-leiding sinds 1993 opdracht Baskische sporters onder druk te zetten, middels het eisen van de zogenaamde 'impuesto revolucionario': revolutiebelasting, een afpersingsmethode die al langer wordt toegepast op Baskische zakenlieden, bedrijven en zelfs kerken. De vraag is of ook wielrenners onder druk gezet worden om hun geboortegrond op meer dan alleen sportieve wijze te dienen. De wielrenners Pedro Horillo en Iban Mayo antwoorden desgevraagd ontkennend. Florencio

Dominguez beschikt evenmin over harde bewijzen: "Het zou goed kunnen, maar zolang niemand het voorbeeld van Lizerazu volgt en naar de politie stapt, zullen we het nooit weten." De ETA gebruikt de in Baskenland immens populaire wielersport al jaren als politiek instrument. 9 mei 1990, 4 juli 1992, 29 juni, 18 juli 1996: het zijn allemaal dagen waarop aanslagen plaatsvonden in dorpen en steden waar de Tour de France zou passeren. De bommen moesten de eisen van ETA aan de Tourorganisatie kracht bijzetten: erkenning van en eerbetoon aan de Baskische eigenheid. Alle aan de Tour gerelateerde aanduidingen langs de weg, maar ook de Spaanse en Franse nationale vlaggen, moesten worden vervangen door Baskische equivalenten. Spaanse agenten en paramilitairen waren niet welkom. In plaats daarvan

moest de Baskische politie de veiligheid langs de route garanderen. Ook het commentaar bij de finish en het officiële wedstrijdverslag op de tourradio moest in Euskera, het Baskisch.

"In 1992 ontploften op de dag van de proloog twee auto's van tourvolgers in een parkeergarage. De Tour-directie zwichtte; de eisen van de ETA werden ingewilligd. Bij de eerste etappe met start en finish in San Sebastian bleek uit niets nog dat de etappe door Spanje voerde. Daarmee was een gevaarlijk precedent geschapen." Florencio Dominguez schudt meewarig het hoofd. "En dat heeft Tour-baas Jean-Marie Leblanc geweten."

Vorig jaar, in de aanloop naar de honderdste verjaardag van de Franse wielerronde, sloot de Tour-directie in het diepste geheim opnieuw een akkoord met de radicale Basken. Aan

Met Jesus Loroño vond de onderdrukte een wapen tegen zijn onderdrukker.

Batasuna, de politieke spreekbuis van de ETA, werd beloofd dat tijdens de 16de etappe naar het Frans-Baskische Bayonne, net als in 1992, de Baskische taal zou worden gevoerd in en om de Tour. Bovendien zou na afloop van de etappe een perscommuniqué worden verspreid waarin werd gewezen op het belang van het Euskera voor de Baskische samenleving. Toen de overeenkomst uitlekte, reageerde de centrumrechtse Spaanse regering woedend en verweet ze Leblanc gemene zaak te maken met het terrorisme. De Tour-directie putte zich uit in excuses, zei niet geweten te hebben dat Batasuna een verlengstuk was van het ETA-terrorisme, en verbrak zijn beloftes aan de Basken. De ETA werd op zijn beurt woedend en zei dat het Baskische volk vernederd was.

"Het geeft aan hoezeer de extremisten de Tour de France zien als een etalage voor hun propaganda", zegt Florencio Domínguez. Hij vreest dat door het incident van vorig jaar de Tour de France nooit meer Baskische grond zal aandoen. Hetzelfde gebeurde eerder al met de Ronde van Spanje. In de jaren '70 zorgden bomaanslagen en dreigementen dat de in Baskenland nochtans immens populaire Vuelta a España de regio voortaan zou mijden.

DE FIETSENDE FILOSOOF

"Sporters praten liever niet over politiek. En Baskische sporters al helemaal niet." De woorden komen van Pedro Horillo, een zeldzame

uitzondering op die regel. Horillo, 29, is profrenner in Patrick Lefeveres' QuickStep-Davitamon-ploeg. Hij is een man van de wereld. Zijn vrouw werkt in het Guggenheim-museum in Bilbao; zijn eigen referentiekader wordt voornamelijk gevormd door Friedrich Nietzsche. Horillo schrijft columns voor de Spaanse krant El País onder de kop 'Analyses vanop het zadel'. "Om de Bask te begrijpen moet je weten wat er gebeurd is tijdens het Franco-regime", zegt Horillo. "Die drong zijn eigen cultuur op aan de Basken en verbood het Euskera, wat diepe sporen nagelaten heeft. De Partido Popular van Aznar keek de afgelopen acht jaar met dezelfde minachting naar de Basken. Dat heeft de situatie weinig goed gedaan."

"Het is doodzonde dat de Vuelta Baskenland niet meer aandoet. Tijdens de Tour zie je iedere keer opnieuw hoe het wielrennen hier leeft. Tachtig procent van de toeschouwers bij de Pyreneeën-etappes is van Baskische afkomst. Het is absurd dat een radicale minderheid het voor ons verpest. Die abertzales (letterlijk: patriotten) weigeren over de grens te kijken. Het enige wat telt voor hen is erkenning binnen hun eigen kleine wereldje. Elke vorm van zelfkritiek is hen vreemd, en wie het Baskisch separatisme in vraag stelt, krijgt problemen."

Horillo weet waarover hij praat: omdat hij geen blad voor de mond neemt wordt hij geregeld uitgescholden bij wielertoers. En Horillo weet dat de ETA verder durft gaan. Hij is afkomstig uit Ermua, het dorp van Miguel Ángel Blanco. Blanco was een jong gemeenteraadslid van de Partido Popular, die iedere dag de trein nam naar zijn werk, een dorp verderop. Op een dinsdagmiddag in de zomer van 1997 werd hij op het perron ontvoerd door een ETA-commando. De ETA gaf de regeringspartij PP 48 uur om hun gevangenen te verplaatsen naar Baskenland, zoniet zou Miguel Ángel Blanco worden vermoord. De regering-Aznar gaf niet toe, en op zondagochtend werd Ángel Blanco zwaargewond aangetroffen in de bossen nabij zijn huis. Hij overleed in het ziekenhuis. "Ik kende zijn familie goed, als jochie zat ik bij zijn zusje in de klas. Ik was daar vroeger kind aan huis. Die moord was weerzinwekkend." Horillo ging die dag, net als zes miljoen andere mensen in Spanje, de straat op om zijn protest en verdriet te uiten. Het breed gedragen volksprotest dat toen ontstond kreeg de naam *el espíritu de Ermua*, de geest van Ermua.

Op fietsafstand van Ermua ligt Durango, een wielergek stadje met 25.000 inwoners in hartje Baskenland, gelegen tussen steile beboste bergen die tot zo'n duizend meter hoogte reiken. Aan een hek van een schoolplein hangen tientallen foto's van ETA-gevangenen. Terroristen als helden op de kinderspeelplaats. In een buitenwijk van Durango, weggestopt onder een flatgebouw, bevindt zich de plaatselijke fietswinkel. Binnen treffen we een grijzende man in blauwe overall, die op z'n bruine sloffen

uit de werkplaats geschuifeld komt.

Alberto Iturriaga, zoals de fietsenmaker heet, is de vader van de Spaanse wielerkampioene Eneritz Iturriaga, en was de mecanicien van voormalig tourwinnaar Luis Ocaña. Zijn zoons verzorgen de racefietsen bij Euskadi Euskaltel en El Baque, een semi-professionele wielerploeg uit de regio. In een donkere werkplaats achter de winkel hangt een geel-oranje fietsframe te glimmen. Het lichtgewicht aluminium stuk van het Baskische merk Orbea is de

tijdritfiets van Iban Mayo. Die fiets wordt hier geprepareerd voor die ene etappe – misschien wel de belangrijkste van de komende Tour de France: de klimtijdrit naar Alpe d'Huez. De berg waarop diezelfde Iban Mayo vorig jaar glorieus triomfeerde.

Op onze vraag naar het geheim van de smid, glimlacht señor Iturriaga. "Het geheim zit 'm niet in de fiets, maar in de renner. Iban heeft wat veel Basken hebben: opofferingsgezindheid. Hij is bereid een monnikenbestaan te leiden om de top te bereiken. Wij Basken hebben onze kansen nooit afgewacht. We hebben ze gezocht en ervoor gevochten." Hij knikt naar een fotolijst aan de wand boven de kassa. "Hij is er ook zo één." Op de foto staat de fietsenmaker van Durango naast een andere klant. "Ik met Igor (*Astarloa, red.*), drie dagen nadat hij wereldkampioen werd in Hamilton. Hij kwam hier vroeger bijna dagelijks. Hij woont nu in Italië, maar het blijft een jongen van deze streek. Als Igor in de buurt is komt hij altijd even langs."

Het succes van de Baskische wielrenners is volgens de overlevering te herleiden tot de boerengeschiedenis van dit 'land' aan beide zijden van de Pyreneeën. De tomeloze inzet, de vastberadenheid en alle andere krachten die de Baskische renners worden toegeschreven, vinden hun bron in het plattelandsbestaan dat haast iedereen heeft gekend. Tot halverwege de vorige eeuw was hier amper infrastructuur. Om naar school te gaan, moesten de kinderen uren te voet door de bergen. En meestal werkten ze ook mee op de caserios, typisch Baskische boerderijen. Ze hakten hout, hielpen maïs oogsten en sjouwden met stenen voor de bouw van huizen en schuren. Die zelfkastijding was nodig om vooruit te komen of simpelweg om in leven te blijven. Maar een haast kinderlijke geldingsdrang maakte het werken ook tot sport. Dagelijkse werkzaamheden kregen een competitie-element, en er ontstonden krachtsporten als houtzagen, steen hakken en maïszakken tillen – traditionele sporten die in Baskenland nog altijd met grote ernst worden beoefend.

Maar vanaf de jaren '50 veranderde er veel. De Spaanse burgeroorlog en de Tweede Wereldoorlog waren voorbij. Het welvaartsniveau steeg voorzichtig en de infrastructuur verbeterde. Omdat er nauwelijks auto's waren om over de nieuwe wegen te rijden, kreeg de fiets een belangrijke functie. En de Baskische hang naar competitie leidde tot de geboorte van tientallen wielclubs. De bergen, de regen en de onbarmhartige zeewind in de Atlantische

Pedro Horillo, de schrijvende filosoof van het peloton.

Iban de Verschrikkelijke

Nee maar, Iban Mayo, wat een machtsvertoon. Dát is nog eens winnen. Ik blijf me verbazen over mijn trainingsmaatje, Mayo het haantje. Ook bekend onder de naam Prins van Arratia of Iban de Verschrikkelijke. Hij is alles in één persoonlijkheid. Voor hem ligt op iedere straathoek een bijnaam. Een renner met moed, inhoud en woede. Hij kan lijden, heeft karakter en koersinzicht. Iban is boven alles een winnaar. Iemand met een buitensporige hoeveelheid zelfvertrouwen. Vandaar: het haantje. Wie is Armstrong? Is dat niet die man die naar de maan vloog? Zonder gekheid: wie hem kent, weet dat ik zijn intiemste gedachten verwoord. Waar bereidt die Amerikaan zich voor op de Tour? Daar moet ik ook zijn, want daar is waar ik hem kan overwinnen. Een dag voor we naar Frankrijk vertrokken troffen we elkaar in zijn huis. Na het eten vertelde hij me over zijn droom over deze Tour. Een etappe winnen, de Koninginnerit in de Pyreneeën. Hij gaf me een samenvatting van zijn droom, en toen hij klaar was zei ik hem: "Genoeg, wakker worden! Je zweet helemaal. Alsof het twee uur in de morgen is in een donkere hotelkamer, met die etappe in het vooruitzicht. Je droomt nog steeds, maar je wordt moe wakker, hebt slecht geslapen. De etappe begint, de eerste col komt eraan en het zweet breekt je uit, je hebt een goed voorgevoel, of zelfs... nee! Wat doe je?"

Het maakt me allemaal niets uit, ik zal aanvallen, was wat hij me antwoordde. Val aan, Mayo, val altijd aan.

(Column van Pedro Horillo in El País, verschenen de dag nadat Iban Mayo won op Alpe d'Huez)

Baskische sportvedetten worden door de ETA onder druk gezet om 'impuesto revolucionario' te betalen: revolutiebelasting

Meester-fietsmaker Alberto Iturriaga, voormalig mecanicien van Luis Ocaña: "Het geheim zit 'm in de renner, niet in de fiets."

Les 2: hoe plak ik een lekke band?

hoek deden de rest. Ze vormden de renners tot bikkels die de strijd met de besten aankonden.

DE LEEUW VAN LARRABETZU !

"En precies op het moment dat de mensen het nodig hadden, stond mijn vader op." In het flatje van zijn moeder in Getxo vertelt Josu Loroño, de sportpresentator van de Baskische televisie, vol vuur. Zijn vader, dat was Jesus Loroño: een charismatisch en strijdlustig renner, en een Bask van boerenafkomst. "Hij was precies wat de Basken in de jaren '50 nodig hadden. En gek genoeg kwam dat niet eens zozeer door zijn prestaties. Hij won in 1953 de bergtrui in de Tour en 1957 de Ronde van Spanje, en verder wat relatief kleine etappekoersen. Ten tijde van mijn vader had je eerst Coppi, later Koblet, Bobet, Kübler, Gaul en Bahamontes. En nog wat later Anquetil. Qua klasse kwam hij niet in de buurt. Maar papa appelleerde aan een oergevoel. Hij was een boom van een vent, sprak nauwelijks Spaans en was ons enige antwoord op Bahamontes."

Op de bank staat een half geopende rode koffer met herinneringen aan Jesus Loroño: gele truien, wielerschoentjes, bidons, een leren helm. "Hij kwam soms met vier van die dingen tegelijk thuis. Hier staan er nog een stuk of dertig. De rest heeft hij godzijdank weggegeven", schampert Begoña Loroño. "Die dingen moesten om de drie dagen gestoft worden."

Het wielrennen in Spanje was toen inderdaad Frederico Bahamontes versus Jesus Loroño. *La Aguila de Toledo contra El Leon de Larrabetzu*. De Adelaar tegen De Leeuw. Met Jesus Loroño vond de onderdrukte een wapen tegen zijn onderdrukker. "Euskera was destijds verboden. Voor het simpelweg zeggen van 'Arriba Euskera', 'Baskisch boven', werd je in de gevangenis gegooid. Mensen riepen: 'Aupa, Aupa! Aupa Loroño!' Dat was meer dan een aanmoediging, dat waren oorlogskreten in die tijd."

DE WIELERSCHOOL

Aupa! is ook een begroetingsterm in Baskenland – een afgeleide van het Spaanse werkwoord *aupar*, optillen – en nog altijd veel gehoord op de Pyreneeën-flanken, waar bij ieder bezoek van de Tour de France honderdduizenden Basken samenkomen om hun helden naar grote hoogten te tillen. Iedere wijk, straat, kroeg of vereniging huurt een bus, slaat wijn en voedsel in en vertrekt voor een paar dagen naar de mythische bergen. Die zomerse volksverhuizing, ontstaan in de jaren van Loroño, was voor Miguel Madariaga, de algemeen directeur

Aupa ! Aupa !

Het Baskische wielerpotentieel (71 profs op 2,5 miljoen inwoners) doorstaat de vergelijking met Vlaanderen (117 profs op ruim 6 miljoen inwoners) moeiteloos. Er is een wereldkampioen, Igor Astarloa, die in Italiaanse dienst rijdt. Hij won vorig jaar behalve het wereldkampioenschap ook de Waalse Pijl en was daarmee de eerste Spanjaard (en Bask) die een Belgische klassieker op zijn naam schreef. Er was een onaantastbare, **Miguel Indurain**, vijf jaar achtereen Tourwinnaar in de jaren '90, tweemaal winnaar van de Ronde van Italië, wereld- en olympisch kampioen tijdrijden. Miguel Indurain laat zich niet interviewen en wordt omringd door een even mythisch als respectvol zwijgen. In zijn schaduw staat nog altijd **Abraham Olano**, de tijdritspecialist, die het WK in Colombia mocht winnen. En er zijn de gevallen helden, zoals **Joseba Beloki**, die op het punt stond Lance Armstrong naar de kroon te steken (2de in de Tour 2002). Maar hij ging vorig jaar in de 9de Touretappe onderuit in een afdaling op het gesmolten asfalt. Zijn oude niveau heeft hij sindsdien nooit meer gehaald. Voor een ander triest hoofdstuk in de Baskische wielergeschiedenis tekenden de tweelingbroers **Javier** en **Ricardo Otxoa**. In het voorjaar van 2001 raakten ze betrokken bij een auto-ongeluk. Ricardo overleed. Javier overleefde op wonderbaarlijke wijze twee maanden coma. De oude wordt hij nooit meer, maar komende zomer in Athene hoopt hij op de Paralympics nog een keer te schitteren, daarbij zijn heroïsche touretappewinst in 2000 op de Hautacam indachtig. En nu zijn er dan de beloftes **Iban Mayo** en **Haimar Zubeldia**.

Bij elke Tour de France verhuist half Baskenland naar de flanken van de Pyreneeën om zijn helden aan te vuren

van de Euskaltel-Euskadi de voornaamste reden om in 1994 een wielerploeg met louter Basken te beginnen. Het begon met vijftien coureurs, onder wie Ruiz Cabestany, Iñigo Cuesta, Ruben Gorospe en Roberto Laiseka, en een bescheiden budget van zo'n 700.000 euro. Een ploeg die in de eerste jaren bestond bij de gratie van de financiële steun van kleine bedrijven, lokale overheden en vele duizenden socios – fans die contributie betalen – maar die sinds 1997 dankzij de financiële steun van de Baskische telefoonmaatschappij Euskaltel bestaanszekerheid heeft gekregen.

In het hoofdkwartier in het dorpje Derio, nabij het vliegveld van Bilbao, staat Euskaltel-directeur Miguel Madariaga (59), een kleine breedgeschouderde man, goedlachs op van achter zijn bureau. Op een foto aan de muur staat dezelfde man broederlijk gearmd met Lance Armstrong, nadat deze voor de vijfde maal de Tour heeft gewonnen. "De Fundación Euskadi Euskaltel is veel meer dan een professionele wielerploeg", benadrukt de directeur tijdens zijn rondleiding door het opleidingsinstituut dat in 1998 geïnaugureerd werd door die andere vijfvoudig tourwinnaar, Miguel Indurain.

Hier geen veertienjarige toptalenten die worden afgebeeld in een krachthonk, maar een groep verveelde pubers in een leslokaal. Opleiden

betekent opvoeden. Ieder jaar komen zo'n 2000 kinderen bij de stichting op bezoek om alles over fietsen te leren. Vandaag legt juf Aroa aan een groep 13-jarigen van El Colégio Amor Misericordioso uit Bilbao de basisbeginselen van de tweewieler uit. Vraag 1: De snelheid van de fietser is a) 10 km per uur b) 5 km per uur c) afhankelijk van de staat van het wegdek en het aanwezige verkeer. Madariaga kijkt tevreden toe. "Van deze 23 leerlingen zal hoogstwaarschijnlijk niemand ooit wielrennen", zeg hij, "maar fietsen zullen ze allemaal." Wanneer juf Aroa de les beëindigt stormen de pubers naar buiten. Er staan vier witte teiltjes met water klaar, en daarnaast vier fietswielen.

LES 2: HOE PLAK IK MIJN BAND?

"Alles begint bij de basis", predikt de grote baas, terug in zijn kantoortje. "Onze ploeg is geboren in de Pyreneeën. In de zomer van 1993 zag ik daar hoe honderdduizenden Basken langs de kant van de weg stonden. De liefde voor de wielersport was er enorm. Ik vond het een noodzaak voor die mensen een ploeg te creëren." Naast de foto met Armstrong hangt ook de overwinning van Roberto Laiseka op Hautacam – een bergetappe in de Pyreneeën – in 2001 ingelijst. Ze symboliseert het keerpunt in de nog jonge geschiedenis van de Baskische ploeg. "Roberto zit vanaf het begin bij ons. Een

echte Bask, een jongen uit Gernika. Toen hij die middag in juli over de finish kwam, heb ik gehuild. De jaren van strijd, bloed, zweet en tranen, flitsten door mijn hoofd. Dat wij het samen hadden geflikt. Ik heb een uur lang gehuild. Het was een overwinning van ons allen."

DE BELOFTE

De Bask die op dit moment het volgende hoofdstuk van de Euskaltel-ploeg schrijft, heet Iban Mayo. Hij excuseert zich duizendmaal als hij drie uur te laat op de afspraak op een zomeravondterras in Durango opdaagt. Glad vergeten. Het nieuwe tricot van zijn ploeg moest worden gepast en dan waren er nog honderd en één andere dingen die zijn aandacht vroegen. Mayo is in bloedvorm. In de aanloop naar de Tour de France reed hij weinig koersen, maar de koersen die hij reed, won hij overtuigend. Veel meer nog dan Miguel Indurain, dan Joseba Beloki, maar ook dan zijn teamgenoot Haimar Zubeldia, hebben de Basken hem lief. Iban Mayo heeft sangre caliente, zeggen ze. Hij is warmbloedig. Iban Mayo is wat ze in Baskenland sinds Jesus Loroño in de jaren '50 en Marino Lejarreta in de jaren '80 niet meer hebben gehad: een renner die aanvalt, altijd en overal.

Zo op het oog is hij niet de indrukwekkende verschijning die de superlatieven over hem doen vermoeden. Zijn gezicht is gebruint, afgetraind en mager, met op de slapen de blanke print van een fietsbril en in zijn linkerflapoor twee ringetjes. Hij schuift nerveus heen en weer op zijn stoel, de woorden rollen razendsnel over zijn lippen. "Ik ben onrustig van nature", zegt hij. "Die karaktertrek krijg je uitvergroot als ik op de fiets zit. En omdat die onrust voorin de

Iban Mayo

Igor Astarloa

Miguel Indurain

Iban Mayo:
Ik kan me moeilijk inhouden. In koersen die een week duren hou ik het een paar dagen vol en, tja, dan moet ik gewoon

koers nu eenmaal het beste tot z'n recht komt, val ik aan."

"Renners als Armstrong en Indurain, maar ook mijn ploeggenoot Zubeldia rijden met een rekenmachine. Zij kunnen het juiste moment afwachten; hun kracht ligt in hun zelfbeheersing. Wil ik beter worden dan zal ik dat ook moeten leren. Ik kan me moeilijk inhouden. Ik probeer het wel, bijvoorbeeld in koersen die een week duren. Dat houd ik dan een paar dagen vol en, tja, dan moet ik gewoon. De onrust van binnen is onbeheersbaar."

Het enige wat nog op zijn palmares ontbreekt is winst in een Pyreneeënrit in de Tour. Maar Iban Mayo weigert op die manier naar de Ronde te kijken. "Ik bekijk het van dag tot dag, ik hou er niet van om haast obsessief naar bepaalde etappes toe te leven. Het podium gaat nu boven alles; de zwaarte en de onvoorspelbaarheid van die koers verdraagt geen agenda." En als hij toch moet kiezen, als hij één etappe mag prikken om een hoofdrol in te vertolken? "Akkoord, dan de 12de etappe op 16 juli, de rit naar La Mongie. Ja, dat zou mooi zijn."

De voorbereidingen zijn al in volle gang, laat de voorzitter van Mayo's fanclub weten. In de vroege ochtend van die dag reizen busladingen vol Basken naar de wintersportplaats La Mongie in de Franse Pyreneeën. De ouders en de zus van Iban zullen er ook bij zijn. Mayo: "Een overwinning in de Pyreneeën is iets speciaals. In 1999 ging ik voor het eerst zelf kijken. Het was de etappe naar Pau. Ik stond op de col d'Aubisque en David Etxebarria, mijn huidige ploeggenoot, won die dag. Het was geweldig. Al die Baskische supporters, de wielrenners, de karavaan met volgauto's, de journalisten... Op

de televisie voel je diezelfde magie niet. Op de Aubisque kreeg ik pas echt zin daar zélf eens te fietsen. En op die dag zou ik de hoofdrol spelen..."

Vorig jaar al luidde de meest gestelde vraag in Baskenland of Iban Mayo klaar was voor die hoofdrol. "Nee, fysiek noch mentaal", luidde stevast het antwoord. Dezelfde vraag een jaar later. "Ik ben veel beter voorbereid. Vorig jaar werden we op het laatste moment met een wildcard toegelaten en konden we ons nergens op voorbereiden. Nu is alles anders. In de weken voor de Tour is het voornaamste doel mezelf maximaal te testen in koersen. Daarnaast bereiden we ons speciaal voor op een aantal berg-etappes en op de tijdrit, en er zal nieuw materiaal

getest worden. Dat frame dat jullie bij mijn fietsenmaker zagen hangen is door señor Iturriaga speciaal geprepareerd voor de klimtijdrit op Alpe d'Huez. Het is een heel klein frame voor een hele lichte fiets. De wielen zijn van een speciaal materiaal en er zitten moeren van titanium in."

"Maar ook mentaal sta ik sterker. Ik weet nu dat ik bij de besten hoor. Dat is goed voor het zelfvertrouwen en dat heb ik nodig om te blijven pieken. Ze zeggen dat ik te vroeg in vorm ben maar dat is onzin. Ik heb dit jaar minder wedstrijden gereden en mijn seizoen veel meer afgestemd op de Tour. Bovendien begint mijn leeftijd in mijn voordeel te spelen. Het beste, de tijd om te oogsten, moet nog komen."

Groen wielersparadijs

Hoewel de nadruk in de berichtgeving over Euskadi, zoals Baskenland in de eigen taal heet, sinds jaar en dag op de gewapende onafhankelijkheidsstrijd van de ETA ligt, is Baskenland zoveel meer. Het land aan Spaanse en Franse zijde van de Pyreneeën – dat vandaag in Spanje het statuut van autonome gemeenschap geniet – is bovenal een **oneindig ruig gebied aan de Atlantische kust**, bergachtig, bebost, vochtig en met een **enorme variëteit aan groene tinten**. Het is een paradijs voor wielertoeristen en -liefhebbers: het hele jaar door worden in de regio elk weekend koersen verreden, en bij de toerismebureaus vind je een **ruime keuze fietsroutes**. Daarnaast biedt Baskenland de steden San Sebastian, Bilbao, Vitoria en Pamplona. De laatste is vooral bekend van de **Fiesta de San Fermin** (dit jaar van 6 tot 14 juli), waarbij stieren worden losgelaten in de nauwe straatjes van de stad. **San Sebastian**, Donostia voor de Basken, heeft **Spanjes mooiste strand** en een oude binnenstad waar 's lands beste vismaaltijden worden geserveerd. **Vitoria** is de onbekende, maar verrassend elegante en rustige provinciestad. Tot slot is er **Bilbao**, de voormalige industriestad die toeristisch op de kaart staat sinds Frank Gehry er in 1997 het **Guggenheim-museum** neerzette. Een gebouw dat bij iedere pas in zijn nabijheid verandert van kleur en vorm. In de schaduw van het 'Guggi' verrijst momenteel langs de rivier die stad doorsnijdt een kunstboulevard die z'n gelijke niet kent.